

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

תוכן

- א. הרי שהיה פתו אפויה ... ומת אביו של חתן או אמה של כלה מכניסין את המת לחדר ואת החתן ואת הכלה לחופה ובוטל בעילת מצוה ופורש ונוהג שבעת ימי המשתה ואח"כ נוהג שבעת ימי אבילות וכל אותן הימים הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים...1
- ב. ואין מונעין תכשיטין מן הכלה כל ל' יום.....5
- ג. אף על פי שאמרו אין אבילות במועד אבל דברים של צינעא נוהג.....5
- ד. אלא שלא בעל אבל בעל אשתו ישנה עמו ... קאמר אפירסה אשתו נדה.....6
- ה. כל מלאכות שאשה עושה לבעלה נדה עושה לבעלה חוץ ממזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו.....6
- ו. גבי אבילות תניא אף על פי שאמרו אין אדם רשאי לכוף את אשתו להיות כוחלת ולהיות פוקסת באמת אמרו מוזגת לו הכוס ומצעת לו המטה ומרחצת לו פניו ורגליו.7
- ז. מי שמת המיו או חמותו אינו יכול לכוף את אשתו להיות כוחלת ולהיות פוקסת אלא כופה מטתו ונוהג עמה אבילות.....8
- ח. באפה נהוג אבילותא דלא באפה לא תנהוג אבילותא.....8
- ט. דלא חל עליו אבילותא ... עד שיסתם הגולל.....10
- י. לא יבעול ... ולא במוצ"ש ... בערב שבת משום חבורה.....10

דף ד.

א. הרי שהיה פתו אפויה ... ומת אביו של חתן או אמה של כלה מכניסין את המת לחדר ואת החתן ואת הכלה לחופה ובוטל בעילת מצוה ופורש ונוהג שבעת ימי המשתה ואח"כ נוהג שבעת ימי אבילות וכל אותן הימים הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

חתן¹ או כלה שמת להם אחד מהקרובים שחייבים להתאבל עליהם², קודם שנכנסו לחופה, תדחה החופה וינהגו קודם שבעה ימי אבלות, וביום השביעי³ מותרים להכנס לחופה וינהגו שבעת ימי המשתה.

ואם הוא הפסד גדול בכך שידחו את החתונה, והוצאות החתונה הושגו על ידי תרומות, ואין קרוב משפחה או אדם אחר שיוכל לעזור לזוג להשיג את ההוצאות שוב⁴, משהים את הלוייה ועושים את החופה ובוועל בעילת מצוה ופורש, ואחר כך קוברית את המת, ומכיון שחלה עליו החופה הרי ימים אלו כרגל עבורו שדוחה את ימי האבלות, ונוהג ז' ימי המשתה, ולאחר מכן ז' ימי אבלות.

אך אם קברו את המת נוהגים ימי אבלו ואחר כך ימי המשתה⁵.

¹ שו"ע ונו"כ יו"ד ד שמב

² בשאר קרובים הו"ן מאביו של חתן ואמו של כלה הוא מדינא דגמרא, ואפילו כשכבר הכינו כל צרכי החופה ואם לא יעשו החופה יתקלקל, מכיון שיש מי שיכין צרכי החופה פעם אחרת, לא התירו לו שישא כשהוא אונן, וכ"ש אחר שיחול עליו דיני אבלות, ואפילו במת אביו של חתן או אמה של כלה דאיתא בגמרא שנוהג שבעת ימי המשתה ואח"כ נוהג שבעת ימי אבלות וכו', מ"מ כבר כתב הש"ך בס"י שמ"ב בנקה"כ וז"ל ונראה דבזמנינו אפילו מת אביו אמו דין שאר קרובים יש להם, דהא שכיח הרבה ששאר קרובים מטריחים עצמם ומכניסם צרכי סעודה ותכשיטין לבלה, והלכך בכל ענין נוהג אבלות תחילה, ואין בוועל עד שיעברו ז' ימי האבלות, ואח"כ נוהג ז' ימי המשתה עכ"ל, וכ"כ בים של שלמה בכתובות אות ה' בד"ה תו מסקינן, וכתב שם ולפי שאין לעמוד מהו כרך גדול, ובאזיה ענין מתקלקל ואיכא פסידא או לא, משום הכי אין נוהגים האידנא דין זה, וכן כתב גדול הדור מוה"ר שלום מוינא. וכ"כ בחכ"א כלל קני"ד סעיף ג ועיי' באנ"מ יו"ד סי' רכ"ו שכתב אם מתו או"א וטעו ועשו הנשואין ובעל, שצריך לנהוג ימי המשתה תחילה, ואם רצו לנהוג ימי האבל תחילה מחמת צער, יכולה הכלה לומר אי אפשר וכו' וינהגו אבלות, ומסתבר שז' ימי השמחה לא ינהגו שוב שיהי' לאחר זמן ע"ש.

³ כדעת הרמב"ם והרמב"ן ודלא כסור בשם הרא"ש שכתב שאם קיים פ"ו דוחים עד אחרי השלושים, והלכה כדברי המיקל באבל.

⁴ בחכ"א שם בס"ד כתב ומ"מ נ"ל שאם הוא בעיר קטנה שאינו מצוי למכור ויהי' פסידא, והנשואין נעשו ע"י שקבצו בשבילן מעות, ומת אותו המתעסק, ידוע דזה לא שכיח דלא כל אדם ראוי, לזה, וכ"ש לקבץ על יד וליסע מעיר לעיר, א"כ מוקמינן אדינא דגמרא דאם אין לו מי שיטריח וגם פסידא, דבוועל בעילת מצוה ונוהג ז' ימי משתה ואח"כ ז' ימי אבלות. וכ"כ בגשר החיים פ"ט ז' — יב. וכתב בחכ"א שם עוד בס"ה ועוד נ"ל בענין כזה שכשרואין שהוא גוסס יעשו החופה ותיכף אחר החופה יבעול בעילת מצוה בבית אפל ואז לכ"ע אצלו כרגל, ואם ימות אח"כ לא חל עליו אבלות ונוהג ז' ימי משתה וכו' ובספר חסידים סי' תשמ"ד כתב לא יתכן לשמש בשעה שאביו גוסס ע"ש.

⁵ שמשקברוהו חל עליו אבלות בסתימת הגולל ושוב לא יוכל לכנס לחופה עד שיעבור האבילות ואף על גב דאונן נמי אסור בתשמיש המטה וכדלעיל סי' שמ"א מ"מ הכא הקילו והתירו תשמיש לאונן ולא לאבל ומשום קילותא דקמי' סתימת הגולל לא אתי לזלוולי באבילו' דעיקר ז' דלעולם ימי אבילות מסתימת הגולל ואילך חמורים הם ממי שמתו מוטל לפניו ומקילתא לחמירתא לא גמירי אינשי כ"כ הרמב"ן בסת"ה ריש דף כ"ה. ש"ך שם ב וכ"כ במ"ז שם ב

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

אם מת להם מת אחר שנכנסו לחופה ובעל, נוהגים תחילה שבעת ימי המשתה, ואח"כ שבעה ימי אבלות.

ואם נכנסו לחופה ועדיין לא בעל י"א⁶ שנוהג קודם ז' ימי אבלות כנוזר, וכן נהגו האשכנזים⁷. וי"א⁸ שדינו כבעל, ונוהגים תחילה שבעת ימי המשתה, ואח"כ שבעה ימי אבלות. ואם לא הודיעו לו עד שעברו ג' ימים, לכו"ע יגמור ימי המשתה ואח"כ ימי אבלות⁹.

באופן שהדין הוא שצריכים לנהוג שבעת ימי המשתה תחילה, וכן אם מת להם מת באמצע ימי המשתה אינם נוהגים דיני אנינות¹⁰, ואינם קורעים¹¹. ומברכים ברכת דין האמת¹², ואינם הולכים אחר המטה¹³, וי"א¹⁴ שצריכים לילך ללויה, אבל לא לבית הקברות.

⁶ לדעת המ"ז בס"י שמ"ב סק"א והש"ך בנקה"כ שם בשם רבינו ירוחם בשם הרא"ש וכן משמע בדגול מרבבה שם, וכ"כ בחכ"א כלל קנ"ד ס"ג והגר"ז מרגליות (אונן סל"ג ובביאורים שם) ופחד יצחק הובא בעיקרי הד"ט ס"י ל"ו ואת י"ב ועוד אחרונים עיין בשד"ח אבלות ס"י רמ"ז לא אלימא חופה ונשואין לחודה למדחי אבלות. ובגשר החיים פ"ט ז' — י שכן נהגו האשכנזים וכן נקטו רוב האחרונים עד החכ"א ועד הקצ"ש"ע (ריג צ).

⁷ וכתב בגשר החיים בס"י א והנראה להכריע שבאם ארעה האבלות אחרי יום יומים מהתחלת ימי המשתה שאף שעדיין לא בעל (וכגון שפרסה נדה), יש להקל גם לאשכנזים להמשיך ולגמור ז' ימי המשתה ואח"כ ז' ימי האבלות, אם רק החתן והכלה רוצים בכך, וכו' ומכ"ש בגוונים שאם ידחו ימי המשתה יהי גם פסידא גדולה ויש לחוש שלא יוכלו לחדשם שוב שיש להקל לא לדחות ימי המשתה עיי"ש.

⁸ ודעת רוב גדולי הספרדים (זרע אמת ופר"ח ועוד ראה בשד"ח הנ"ל) סברי דגם חופה בלא בעילה דוחה אבלות, דהחופה כבר הכניסתו תוך הרגל שלו ובעל ונוהג שבעה ימי המשתה תחילה ואח"כ ז' ימי אבלות, ויש דסברי (שאי"ת יעב"ץ ועוד) שאף שנוהג תחילה ימי המשתה מ"מ אסור לו לבעול, דזה לא התירו אלא כשמת קודם החופה, באופן שחיישינן שע"י הדחיה תבטל החופה לגמרי, אבל כשכבר כנסה שבין כך לא תבטל החופה אסור

⁹ שו"ת זקן אהרן ס"י ק'.

¹⁰ כ"ב על אבלות ע"י 133, גשר החיים שם ח"א פ"ב סעיף כ"ט ועיין בג"ה ח"ב פטו—ג מה שהאריך בזה והביא שם דמותר קודם הקבורה בבשר ויין וחייבים במצות.

¹¹ מהרי"ל הל' שמחות, כנה"ג ובשד"ח הנ"ל וכ"כ בחכ"א שם סד וכ"ב בג"ה שם שדוחים הקריעה לזמן התחלת האבלות וכ"כ בח"ל הנ"ל וכ"כ בקצור שו"ע ס"י רי"ג מהמעם דאחרי שהחתן מותר אפילו בניהוץ ותספורת משום דכתיב מלך ביפיו וכו', מכ"ש דאין לו לקרוע בגדיו ולהראות בבגדים פרומים. אולם היעב"ץ בח"ב ס"י קפ"ה והרב עיקרי הד"ט בחי"ד ס"י ל"ו אות י"ב בשם הר"י דב"מ כתבו דקורע דלא גרע מחוה"מ ובגשר החיים הנ"ל כתב והרצעה להתנהג עפ"י הפוסקים שעל או"א קורע החתן כמו בחוה"מ יש לו על מי לסמוך, אלא שיקרע בצינעא ויחליף בגדיו קודם הקריעה ומיד ילבש בגדי חתן, וא"צ לקרוע שוב בחלוקה בגדי החתן דדומה לבגדי שבת, וכל ז' ימי המשתה לא יתראו בבגדיו הפרומים, אולם המובהר לנהוג כדרשת מהרי"ל ולדחות גם הקריעה.

¹² גש"ה שם ו

¹³ מהרי"ל הנ"ל וכתב בשד"ח הנ"ל ונראה מדברי בית עובד שגם הרב יעב"ץ מודה בזה וכו', וגם מדברי הרב משנת ר' אליעזר ח"ב ס"י ל"ה מתבאר יפה דאין החתן הולך לביה"ק, וכ"כ בחכ"א הנ"ל

¹⁴ ערוה"ש שם שמב"ה, ובגשר החיים שם ס"ז כתב אולם לדעתי אדרבה המערערים לא שמו לב לדברי מהרי"ל שמפורש כתב רק שלא ילך לביה"ק, אבל ללות לאו"א מפתח ביתו ודאי יכול (במקום שהמנהג שהבן יוצא מפתח ביתו ללות לאביו מכ"ש לאמו), ואפי' לכלה אם לבה נוקפה שאינה מלווה לאו"א רשאית לצאת ללות צעדים אחדים.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

בכל¹⁵ ימי המשתה¹⁶ אפילו ביום השביעי אינם נוהגים שום דיני אבלות¹⁷, ומותרים אפילו בגיהוץ ותספורת, חוץ מתשמיש המיטה, ובנשא בתולה מותרים להתיחד זה עם זה¹⁸. אבל בנשא בעולה אסורים להתיחד, ונוהגים דיני הרחקות כבנדה¹⁹, והמנהג שאם ישנים או שוהים בבית אחד, לוקחים קמץ או קמנה²⁰ לשהות ולישון עמהם²¹.

וי"א²² שאם החתן כהן אינו מיטמא לקרוביו, וכן יש מי שכתב שמניח תפילין אף ביום הראשון²³.

כל הדינים הנ"ל הם בין בבחור שנשא בתולה, ובין באלמן שנשא אלמנה שנוהגים ג' ימי המשתה ואח"כ ז' ימי אבלות²⁴.

יש מי שכתב שחתן או כלה שמת להם מת בתוך ימי חופתם, והתחילו בטעות להתאבל שעריכים לגמור תחילה ימי אבלותם. ואם בטעות לא סיימו ימי אבלותם רק השלימו שבעה ימי המשתה אחר שנהגו ב' או ג' ימי אבלות, צריכים לישוב אח"כ שבעה ימי אבלות, ואין הב' או הג' ימים עולים להם²⁵.

ימי המשתה²⁶ אינם עולים להם למנין שלשים, ומתחילים למנות שלשים מתחילת ימי האבלות, ואפילו אם נשא ערב הרגל ובחזו"מ מת לו מת, אין ימי המשתה שבתוך הרגל עולים לו למנין שלשים²⁷.

¹⁵ אפילו אם הוא יום הקבורה דלדין דק"ל ביו"ד סימן שצ"ט ס"ס י"ג יום ראשון אינו אלא דרבנן מותר להתעסק בדברים של שמחה. ש"ך שם ד

¹⁶ שו"ע ונו"כ שם שמב ועיי"ש בש"ך יא והב"ח כ' דנראה לאסור בגיהוץ ותספורת דאינו מפורסם דמשום אבל הוא שעושה כן דשמא לפי שאין לו בגדים מנוהצים ואין הספר מזומן לספר אותו והוי דברים שבצנעה כו' ותימה היאך הפריז מדותיו לחלוק על הרמב"ן ומור בסברא בעלמא וכ"ד הרא"ש ורבינו ירוחם נתיב נ"ב ח"ב ונס דעת המחבר וכ"כ בתשו' משאת בנימין סי"ט אלא ה"ט דחתן כיון דדמי למלך ביפיו תחזינה עיניך א"כ כל כמה דלא מספר ומגהץ מפורסם הוא דמשום אבל הוא עושה כן דהו"ל להשתדל בגדים מנוהצים וספר לספר דעליה רמיא למיגהץ ולספר.

¹⁷ ששבעת ימי המשתה צריכים להיות שלמים ואין בהם רובו ככולו זכור לאברהם אות ה ט

¹⁸ דנהי דאבילות קילא מ"מ כיון שבעל אסורה לו משום דם נדות שחמיר. ש"ך שם ג, דלא כמ"ז ג שהצריך שמירה גם בזמנינו. ואם לא בעל הרי מותר לבעול בעילת מצוה, וממילא תאסר עליו.

¹⁹ ש"ך ה כרי"ו, דלא כראב"ד שהתיר הרחקות

²⁰ מיהו צריך שיהו יודעים טעם ביאה ושאינה מוסרת עצמה לביאה. ש"ך שם ט

²¹ רמ"א שם

²² גשה"ח בשם זקן אהרון קח ובה"ב טו ג-ב הביא ראיה מהריטב"א והביא שיש שדחו את דבריו

²³ גשה"ח שם

²⁴ חי' רע"א שם, ועיי"ש בשד"ח שם שגם במת קודם החופה באפנים שבעל בעילת מצוה זהו גם באלמן שנשא אלמנה

²⁵ שו"ת שבט הלוי יו"ד ריג

²⁶ שו"ע ונו"כ שם ואינו דומה לרגל שעולה מן המנין כמבואר שם ביו"ד שצט דשאני התם שנהג בו מצות ל' משא"כ הכא שמותר אפילו בגיהוץ ובתספורת. ש"ך שם ח

²⁷ מ"ז יו"ד שצט ב ומ"ב תקמח כז

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

אם פגע הרגל בתוך שבעת ימי המשתה אין הרגל מבטל את שבעה ימי האבלות ויש חולקים²⁸.

ב. ואין מונעין תכשיטיין מן הנלה כל ל' יום

כבר התבאר במסכת יומא דף עח: שכלה שאירעה²⁹ אבל תוך שלשים יום לחופתה, מותרת להתקשט ולשים איפור אפילו תוך שבעת ימי האבל. וכן בוגרת העומדת בשידוכין³⁰, מותרת אפילו בתוך שבעה לשים איפור ולהתקשט אבל לא לרחוץ. וכן קטנה מותרת אפילו ברחיצה אבל נערה אסורה.

ג. אף על פי שאמרו אין אבלות במועד אבל דברים של

צינעא נוהג

הקובר את מתו ביו"ט³¹ או בחוה"מ לא חל עליו דיני אבלות שבעה, אלא לאחד היו"ט מתחיל למנות ז' ימי אבלות. אבל נוהג דיני אבלות שלשים, ולפיכך מונים השלשים מיום הקבורה.

דברים שבצינעא נוהג ביו"ט וחוה"מ³², לכן אסור לרחוץ בחמין וכן אסור בתשמיש, אבל מותר לרחוץ לכבוד יו"ט האחרון וכן להחליף לבנים.

יש אומרים³³ שאסור גם בתלמוד תורה, ויש מתירים³⁴, ומ"מ לעלות לתורה ברגל לערפו למנון הקרואים לכתחילה אינו כדאי³⁵.

²⁸ עיין פני ברוך סי' ל' וסי' כז ד

²⁹ שו"ע ונו"כ יו"ד שפא ו

³⁰ ערוה"ש שם ט וראה בשו"ת ציץ אליעזר חי"א סי' ע"ג שכתב שהיתר זה הוא רק בבתולה. אבל לא באלמנה ונרושה אע"פ שעומדות להנשא, כדמצינו בכ"מ דמשום חינא אמרו בבתולה וכשנשאת אמרו דאנר חינא, עיי"ש.

³¹ שו"ע ונו"כ או"ח תקצה א

³² שו"ע ונו"כ שם ד וביו"ד שצט ב ט ובמ"ב שש טז

³³ מנ"א שם ה

³⁴ פ"ת שם סק"א כתב ע"י בשו"ת אש דת סי' ז' שכתב דהך דבר שבצינעא אינו אלא תשמיש דוקא, משא"כ בת"ת דאינו אסור לאבל אלא משום שמחה, דכתיב "פקודי ה' ישרים משמחי לב" וברגל לא נאסר לאבל, ששמחת הרגל הוא דאורייתא, ואבלות הוא דרבנן, ולכן התיד לאבל תוך ז' שיעלה בשמיני עצרת וכו', וכן בשע"ת שם סק"ה הביא בשם ח"צ סי' ק' שהורה לחכם אחד שהי' רגיל לגרום משניות בע"פ, שמותר לגרום בחוה"מ, אף שדבר שבצינעא נוהג וכו', וא"כ פשיטא דגם אם רוצה לחזור פרשת המועד דשרי, אף שאין חיוב דלא גרע משאר לימוד דשרי ע"ש, וכ"פ בא"ר וכ"כ ביד אליהו(רגולר) דמותר בת"ת ע"ש, וכ"כ בערוך השולחן בשם שטמ"ק שכתב כן בשם תר"י.

³⁵ מ"ב שם טז

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ד. אלא שלא בעל אבל בעל אשתו ישנה עמו ... קאמר אפירסה אשתו נדה

על אף³⁶ שמותר אדם להתייחד עם אשתו נדה למרות שהיא ערוה, הוא מכיון שסופה להיות מותרת לו, אין יצרו תוקפו כל כך ומותר להתייחד עמה. אך חתן שפירסה אשתו נדה קודם שבעל יצריה תקפיה ואסור להתייחד עמה, אלא היא ישנה בן הנשים והוא ישן בין האנשים, ואם בא עליה ביאה ראשונה נתקרר רוחו, ואח"כ אם נטמאת מותר להתייחד עמה.

ואם כנסה והיא טהורה, י"א שמותר להתייחד³⁷. אולם רוב הפוסקים אסרו שמכיון שלא בעל יצרו תוקפו ואסור להתייחד עמה³⁸. והמחמיר תבא עליו ברכה.

נוהגין³⁹ להשכיב קטן עם החתן וקטנה⁴⁰ עם הכלה, וגם ביום אין מתייחדין בלא קטן או קטנה כל זמן שלא בעל. ואם אינם ישנים בחדר אחד אינם צריכין שימור כלל, דלייחוד בחדר שאינו מיוחד לשניהם לא חיישינן.

דף ד:

ה. כל מלאכות שאשה עושה לבעלה נדה עושה לבעלה חוץ ממיזגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו

³⁶ שו"ע ונו"כ יו"ד קצב ד, אבהע"ז כב א

³⁷ כיון שכבר נתייחד עמה בעודה טהורה ולא בא עליה הרי חזינן דלא תקיף יצרו באשה זו, לפיכך לא חיישינן לייחוד דיריה דודאי לא יעבור דהא לא תקיף יצריה עלה, ונראה דהאידינא שהמנהג שלא לבעול רק אחר ב' או ג' ימים אחר הנשואים אף על פי שהוא מנהג של שטות ויש בו איסור מכמה טעמים ונכון לבטלו מ"מ כיון שהמנהג כך א"כ אם פירסה נדה ודאי דצריך שימור דהא דלא בעל תחלה היינו משום המנהג וכן נוהגין להצריך שימור בכח"ג. ש"ך שם יא, שגנה פלטה קולמוסו, דא"כ דאין יצרו תוקפו כל כך עד שיוכל להעציר עצמו מבלי לעבור מנהג של שטות, איך לא יעצר כח הנבורים לבל יבעול ח"ו נדה. ואדרבה זהו מורה כי אין יצרו תוקפו וישמע לקול דברי חז"ל, כי ראינו ששמע למנהג. ואין ספק שתלמיד טועה הוסיף כן, כי שפתי כהן ישמרו דעת. פלתי ג

³⁸ רמ"א יו"ד שם

³⁹ רמ"א שם

⁴⁰ שו"ע שם ביאה ושאינ מוסרין עצמם לביאה. ש"ך שם יד

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

יבואר להלן דף סא. בעוה"ת שמכך שנאמר בתורה (ויקרא יח פסוק יט) וְאֵל אִשָּׁה בְנִדָּת טְמֵאָתָה לֹא לְפִיכָךְ⁴¹ בימי נדותה עד שתטבול, אסורים הבעל ואשתו מן התורה בתשמיש, ובכל קירבה כחבוק ונשוק, ונגיעה של חיבה.

ועשו חז"ל בימי נדותה סייג והרחקה ואסרו לבעל ולאשתו, לעשות שום דבר של חיבה המרגיל לעבירה. כגון שאסרו דברי שחוק וקלות ראש יחד. אבל מותר להתיחד עם אשתו נדה.

ובכלל הרחקות אלו שבימי נדותה אסור לאישה למוזג לבעלה משקה לבוס, בפניו. וכן אסורה להניח לפניו על השולחן כוס עם משקה. אבל על ידי שינוי כגון להניח ביד שמאל, או להניח רחוק ממנו בצורה שצריך למשוך אליו את הכוס, וכן אם מניחה במקום שאין רגילות להניח, מותר. וכן אסורה להגיש לבעלה לבדו קערה עם מאכל, אבל להגיש לכל המסובים בקערה אחת, אע"ג שגם הוא ביניהם מותר.

ושלא בפניו, אפילו אם יודע שמוזגת או מכינה ומגישה לו מותר. איסורי הגשה אלו אסורים גם על הבעל לעשות לאשתו בימי נדותה.

וכן בימי נדותה אסורה להציע מיטתו של בעלה בפניו, ודווקא לצפות הסדין הציפה והציפית, אבל סידור הכרים והכסתות מותר. אך שלא בפניו מותר להציע, אף על פי שהוא יודע שהיא מצעת אותה.

וכן בימי נדותה אסורה ליצוק לו מים לרחוץ. ולפיכך: אסורה למלאות לו המים לאמבטיה. אבל שלא בפניו, מותר. וכן מותרת להכין לו מים לנשילת ידים שחרית, או לצורך הסעודה.

כשם שלאישה אסור לעשות לבעלה, כך לבעל אסור לעשות לאשתו.

ו. גבי אבילות תניא אף על פי שאמרו אין אדם רשאי לכוף את אשתו להיות כוחלת ולהיות פוקסת באמת אמרו מוזגת לו הכוס ומצעת לו המטה ומרחצת לו פניו ידיו ורגליו

⁴¹ שו"ע ונו"כ יו"ד קצה א י - יב

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

אבל בתוך שבעה אסור בתשמיש המטה⁴², ויש להחמיר גם בחבוק ונשוק⁴³,
ושלא ישן עמה במטה כלל⁴⁴.

אך בשאר מיני קורבה מותר⁴⁵, אפילו במזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת
פניו ידיו ורגליו, בין כשהוא אבל ובין כשהיא אבלה⁴⁶, ומותרת לאכול עמו
בקערה אחת.

ז. מי שמת חמיו או חמותו אינו יכול לכופף את אשתו להיות כוחלת ולהיות פוקסת אלא כופה מסתו ונוהג עמה אבילות

כבר התבאר במסכת מו"ק דף כ: שאשה לא תכחול ולא תפרקם את פניה
או את גופה במיני אבקות כל שלשים, ואשה נשואה מותרת אחר ז' כדי
שלא תתנגה על בעלה.

יש מי שמתיר לאשה נשואה לרחוץ בחמין תוך שלשים, אם מצטערת הרבה או לצורך אחר⁴⁷.

ח. באפה נהוג אבילותא דלא באפה לא תנהוג אבילותא

⁴² שו"ע ונו"כ יו"ד שפנ א

⁴³ רמ"א בס"י שפ"ג ס"א בשם רבינו ירוחם, וברע"א שם כתב ראיתי נדפס
בשם הגאון מוה' זלמן מוילנא, שכן מפורש בתרגום קהלת עת לחבוק ועת לרחוק מחבק, עידן בחיר לגפפא
איתתא, ועידן בחיר לרחקא מגפפא בשבעת ימי אבלא עכ"ל.

⁴⁴ מעיקר הדין כתב שם בשו"ע ס"א ומותרת לישן עמו הוא בבגדו והיא בבגדה. ובש"ך שם סק"ב כתב אבל
בלא כגדים אסור אפילו סינר מפסיק אפילו בשבת והגל עכ"ל, אבל כתב שם בשו"ע ומ"מ משום לך לך
אמרינן נזירא, יש להחמיר שלא יישן עמה במטה כלל.

⁴⁵ שו"ע שם ס"א, וכתב בלבוש שם ואע"ג דדברים אלו מביאים לידי הרגל, נ"ל טעמא דלא נזדו באבל באלו,
שאין הכל היו יכולים לעמוד בו שאין להם מי שישמשם ה"ג הכא, וכן מטעם זה נ"ל שמותר לאכול עמה
בקערה, ומותרת לישן עמו במטה, שאין הכל יש להם שני קערות, או ב' ממות וכו' עכ"ל. וצ"ע דהא כשהיא
נדה ע"כ אינו יכול לישן עמה במטה ולאכול עמה בקערה אחת.

⁴⁶ כתב הב"ח ל"מ באבילות דידה דמוזגת לו, דאפילו אם יתגבר יצרו עליו כיוון דבאבילות דידה הוא אינה
שומעת לו, אלא אפילו אבילות דידה שמא יתגבר יצרו עליו נשמעת לו, אפ"ה לא חיישינן שמא יתגבר יצרו
דאבילות חמיר ליה ולא שאני לן, והכי אסיקנא ריש כתובות (דף ד), ובש"ך סק"א כתב בשם הפרישה להיפך
דאפילו באבילות דידה דאיכא למיחש יותר הואיל והוא אינו אבל דהכל ממנו ולא ממנה, ולא דק דאדרבה
באבילות דידה איכא למיחש יותר דאם יצרו מתגבר עליו נשמעת לו, דכיון דאינה אבלה כדאיתא בפ"ק
דכתובות דף ד ע"ש.

⁴⁷ חכמ"א כלל קסה ס"א

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

וכן התבאר שם במסכת מו"ק שמעיקר הדין כל המתאבל עליו מתאבל עמו⁴⁸, אם מת לו מת. ועכשיו נוהגים שלא להתאבל כלל עם המתאבלים⁴⁹. וכל המחמיר בזה איני אלא מן המתמיהים, ואינו כמכבד האבלים אלא כלועג להם, ומ"מ נוהגים שכל קרובי המת הפסולים לו לעדות מחמת קורבה דשאר⁵⁰, מראים קצת אבלות בעצמם עד מוצאי שבת הראשון⁵¹, שאין רוחצים בחמים רק בפושרין⁵², ואין נכנסים לסעודה אפילו לסעודת מצוה כגון ברית מילה⁵³, וכן במקומות שאין האבל מחליף בגדיו בשבת גם הם אין מחליפים בגד אחד⁵⁴.

ו"א⁵⁵ שאבילות זו נוהג רק במקום שיושבים שם האבלים, אבל במקום אחר אינו נוהג, ויש חולקים.

אבילות זו הוא רק בשבוע הראשון ממיתת המת או משמועה קרובה, אבל בשמועה רחוקה אין נוהג אבילות זו כלל⁵⁶.

מת בתוך הרגל, נוהג אבילות זו אחר הרגל עד אחר שבת הראשון⁵⁷.

⁴⁸ בכל עניני אבילות, וכן קריעה והבראה וכל עניינים הנמשכים כל ז', וכן הנמשכים כל שלשים, חידושי רע"א שם.

⁴⁹ רמ"א שם ס"ו, והטעם כתב שם דאבילות זו הוא לכבוד האבלים, ועכשיו נהגו כולם למחול, וכתב בערוך השולחן שם סעיף י"ד דהאידנא אף אם יאמר האבל שאינו מוחל ורוצה שקרובו יתאבל עמו בפניו כפי דינא דגמרא לא כל כמיניה, כיון דכבר נתבטל מנהג זה, ובדעת קדושים שם מחמיר אם אינו מוחל, ובספק אם מוחל יש להקל.

⁵⁰ אבל הקרובים מחמת קידושין לא, כגון שמתה אשת בנו או אשת אחיו, או בעל בתו או בעל אחותו, ש"ך סק"ו. ועיין בחו"מ סי' ל"ג איזהו פסולים לעדות

⁵¹ ובערך ש"י יו"ד סי' שע"ד כתב דאבילות המתאבלים עמו הוא רק מהקבורה ואילך, אבל לפני הקבורה מותר, ושמעתי מפי הגאון ר' אברהם יעקב זלזניק שליט"א ששאל את הגרצ"פ פרנק זצ"ל והגר"א ראם זצ"ל בשני מקרים של אבילות זו, ואמרו לו שאין נוהגים כן, אך לא הבחין בתשובתם אם זה רק בירושלים או בכל מקום. פני ברוך מ בני החיים כו

⁵² עיין שב"י ח"ג סי' צ"ח דמ"מ אם הכביד עליו שער, מותר לגלח גם בע"ש הראשון

⁵³ ש"ך שם ס"ק ז

⁵⁴ רמ"א שם

⁵⁵ בפ"ת שם סק"ד בתב עיי' בשו"ת אדני פז סי' י"א שכתב במי שמת לו קרוב מפסולי עדות במקום אחד, ויש לו מתאבלין פה שאין יודעים מזה עדיין, שאין צריך לשנות בגדיו בפי המנהג בשבת ראשונה. כיון דעיקר מנהג זה הוא משום כבוד המתאבלים, וכן משמע ברמ"א דכתב משום כבוד המתאבלים עמו, א"כ הבא דאינם מתאבלים, פשיטא דפטור, ואפי' איסור יש משום ולזול כבוד שבת עי"ש, ולי נראה דמ"ש רמ"א ומ"מ נהגו מיירי אפילו באין כאן קרובים המתאבלים וכן מבואר בר"מ א"כ צריך לשנות בגדיו עכ"ל.

⁵⁶ רמ"א שם

⁵⁷ פ"ת סי' שצ"ט סק"ד בשם שו"ת שיבת ציון סי' נ"ט

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

על חמיו וחמותו אף שהם קרוביו רק ע"י קידושין, צריך לנהוג אבילות של "כל המתאבל עליו מתאבל אמו כנזכר", וכן על אשת אביו בחיי אביו וכן אשתו צריכה להתאבל אמו על חמיה וחמותה⁵⁸. אבל לא על שאר קרוביהם.

ט. דלא חל עליו אבילותא ... עד שיסתם הגולל

אחר⁵⁹ שנקבר המת ונגמר סתימת הקבר בעפר כפי הנהוג⁶⁰, מיד מתחיל האבלות⁶¹, ומתחילים מאז למנות שבעה ושלישים ימי האבלות.

היה סבור⁶² שנסתם הקבר והתחיל להתאבל ואח"כ נודע לו שבאותה שעה עדיין לא נסתם הקבר, ורק בהגיע הלילה נסתם הקבר⁶³, חוזר ומתחיל האבלות מהלילה מחדש.

התחיל לנהוג אבלות סמוך לחשכה לפני שנודע לו שנסתם הקבר ואח"כ נודע לו שבאותה שעה כבר נסתם הקבר, עולה לו אותו היום⁶⁴.

נסתם הקבר בערב שבת⁶⁵, ותיכף הלכו לבית הכנסת ולא נהגו כלל אבילות, נחשב ערב שבת מן שבעת ימי האבלות, אך אם היה ערב יום טוב אם לא נהגו אבילות, אין הרגל מפסיק את האבילות.

י. לא יבעול ... ולא במוצ"ש ... בערב שבת משום חבורה

⁵⁸ שו"ע ונו"כ שעד ו, פ"ת שם ג בשם שו"ת תשובה מאהבה ח"א קעה

⁵⁹ שו"ע ונו"כ יו"ד שעה א

⁶⁰ עיין בד"ת שם שכתב כפי הנהוג שא"צ להניח שם עפר יותר, ובטור בשם הרמב"ן כתב בזה"ל ויסתום פיהם באבנים או בנסרים לפי מה שהוכן בקבורה וכו'. משמע דכל שלא נגמר הכל לפי הנהוג לכסות, לא מיקרי כיסוי ולא חל האבלות. א"כ בזמנינו לא חל האבילות עד שימלאו כל הגומא כפי הנהוג.

⁶¹ אבל אינו חולץ מנעליו עד שיגיע לביתו (רמב"ן). ועכשיו נוהגים לחלוץ מנעל אחר סתימת הגולל מיד שאחר שנגמר סתימת הקבר מעפר (או לאחר שהפך האבל פניו מן המת), חולצין מנעל וסנדל ומרחיקין מעט מבית הקברות, ואומרים קדיש דהוא עתיד לחדתא עלמא. שו"ע שם ושעו ד

⁶² רמ"א שם

⁶³ ערוך השולחן שם ו

⁶⁴ פ"ת שם א בשם דרך החיים

⁶⁵ גלי מהרש"ע שם בשם ת' ב"י צג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

כבר התבאר לעיל דף ג: להלכה פוסקים אנו⁶⁶ שמותר לכתחילה לבעול בתולה בשבת. ואין חשש חובל בהוצאת הדם⁶⁷, ואין איסור משום צער⁶⁸. אולם יש ליחד את החתן והכלה יחוד גמור קודם השבת⁶⁹.

אולם אלמנה⁷⁰ וגרושה אין לבעול בתחילה בשבת, אלא אם התייחדו יחוד גמור הראוי לבניאה קודם שבת⁷¹.

וי"א⁷² שאין נושאין נשים לא בערב שבת ולא במוצאי שבת⁷³, גזירה שמא יבא לידי חלול שבת בתיקון הסעודה. וי"א שאף ביום א' לא ישא⁷⁴, אולם פשט המנהג לישא נשים בערב שבת⁷⁵, וביום ראשון⁷⁶, והוא שיטרה

⁶⁶ שו"ע ונו"כ או"ח רפ

⁶⁷ דדם מיפקד פקיד דהיינו שדם בתולים אינו מובלע בכותלי בית הרחם אלא כנוס הוא שם כמופקד ומוצנע בתוך הכלי וזה פתחו שיצא הדם מתוכו. (ומה שצריך למעם זה אפשר משום שניחא ליה ופס"ר שיצא דם, אבל בדם פצע בלא"ה אין לאסור דלא ניחא ליה) והנה י"א דבמקום שנתפשט המנהג להחמיר בזה אין להקל להם אבל הט"ז כתב חלילה לעשות איסור בזה ובכירור שמעתי שהחסידים גאוני העולם נהגו בעצמם היתר בזה ע"כ אין חשש חומרא בזה כלל והמחמיר אינו אלא מן המתמיהין. מ"ב שם ד

⁶⁸ במור וקציעה כתב דמקורו מהגמ' בכתובות דמבואר שמפותה אין לה צער, וביארו הראשונים דאינה מרגשת בצער השרת הבתולים מחמת הנאת תשמיש. עוד כתב דמשום טרדה דידיה נמי ליכא, ואף על גב דטריד בה טובא, טרדה דמצוה היא ושריא בשבת. ועיי"ש במו"ק בסוף דבריו שמסיק, שכל בעל נפש ישער בעצמו תחלה שלא יסבב לו ולה צער ויסורין בשבת תחת תענוג

⁶⁹ עיין לקמן סימן של"ט סק"א במ"א דלכתחלה ראוי ליחדן אחר החופה יחוד גמור קודם השבת די"א דחופה שלנו לא מקרי חופה וא"כ כשיתיחדו אח"כ בשבת יהיה אח"כ כקונה קנין בשבת. מ"ב שם

⁷⁰ שו"ע ונו"כ שם שלט ה

⁷¹ כיון שהיא בעולה עיקר הקנין לירושתה ולמעשה ידיה היא הביאה ולא החופה ונמצא כקונה קנין בשבת ועיין באבן העזר סימן ס"ד ס"ה דביאר שם המחבר דאף באלמנה לא בעינן ביאה ממש וסגי אם היתה יחוד הראוי לביאה לקנותה עיי"ן קנין גמור למהוי כנשואה לכל דבר וכן הסכימו הרבה פוסקים ולפ"ז אם כנס אותה בע"ש והיתה טהורה והכניסה אחר החופה לחדר מבע"י ונתיחד עמה ולא היו שם בני אדם קנה אותה קנין גמור ומותר אח"כ לבוא עליה בשבת אבל אם לא היתה טהורה מבע"י או שלא נתיחד עמה בחדר מיוחד מבע"י אסור לבוא עליה בשבת ולכן יש לזוהר מאד כשעושין חופת אלמנה בע"ש שיעשו את החופה מבע"י גדול כדי שיהיה ראוי ליחד עמה אחר החופה. מ"ב שם לב

⁷² דעת הרמב"ם בשו"ע אבהע"ז סד ג

⁷³ המקנה שם ביאר שכונת המחבר אחד בשבת היינו מוצאי שבת.

⁷⁴ שהוא בחוקות הגוים. פ"ת שם ד משו"ת רמ"א סי' קבד

⁷⁵ כדעת הטור והרא"ש ובנחלת שבעה שטרות סימן יב כתב ובמדינת פולין ומכללם אוסטרייך פיהם ומערהין במקומות מושבותיהם מקהלות תהלות ישראל עד ביאת הגואל, אין מקום לחשש זה, ועל כן רוב הנישואין הם ביום שישי.

⁷⁶ עיין נהר מצרים טו ובהיים ושלוש ח"ב הא ואבני האפוד ח"ב סד ג ובלקוטי מהרי"ח סדר נשואין.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת כתובות

בסעודת הנשואין ג' ימים קודם הנשואין. ובימינו המנהג שלא להקפיד בטורח ג' ימים דוקא⁷⁷. אלא יעשו סעודה לפי כבודו ולפי כבודה⁷⁸.

⁷⁷ ח"מ ה ב"ש ד

⁷⁸ כן פסקו כל הפוסקים ולפי כבודו הכוונה שאם משפחתו עשירים ממשפחתה ועושים סעודות יותר בהרחבה מבני משפחתה מחוייב לעשות כמשפחתו ולפי כבודה הכוונה להיפך דכללא הוא עולה עמו ואינה יורדת עמו ומבואר מזה דלא לבד הכלה בעצמה ביכולתה לכופו לזה אלא אפילו קרוביה וכגון שהיא שותקת ואם היא אומרת שאינה מקפדת לא מסתברא שיהיה ביכולת הקרובים לכופו ואפשר דגם בכה"ג יכולים לכופו דיכולים לומר נהי שהיא אינה מקפדת מ"מ יש זילותא לבני המשפחה וכן כל ענייני מזוממי חתן וכלה הנהוג אם צד האחר רוצה למחות שלא לעשות אין ביכולתו וכן כשהיא בתולה והוא אלמון והיא רוצה לעשות לה כמנהג הבתולות כמו כלי זמר וכיוצא בזה והוא אינו רוצה יכולה לכופו וכן להיפך כשהוא בחור והיא אלמנה או גרושה יכול לכופה לעשות לו כמנהג הבחורים. ערוך השולחן אבן העזר סימן סד סעיף יא